

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis) สำหรับการศึกษาการระบาดของโรคระบาดสัตว์”

๑. หลักการและเหตุผล

จากการระบาดของโรคระบาดสัตว์ในประเทศไทยที่ผ่านมา กรมปศุสัตว์ได้ดำเนินงานควบคุมโรคตามหลักการทางระบาดวิทยา ทั้งในส่วนการติดตามสถานการณ์ของโรค การเฝ้าระวังโรคอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ และต่อเนื่องเพื่อให้ได้รู้โรคเร็ว ทราบความเป็นไปของสถานการณ์โรคที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และใช้ข้อมูลดังกล่าววางแผนในการป้องกันและควบคุมโรคอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ดีอีกหนึ่งปัจจัยที่จะทำให้การควบคุม ป้องกันโรคสำเร็จและยั่งยืน คือการศึกษาทางระบาดวิทยาซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปมากขึ้น โดยเน้นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญ และเกิดขึ้นซ้ำซากในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นการพัฒนาฝึกอบรมความรู้ ทักษะด้านระบาดวิทยา เป็นการพัฒนาศักยภาพแก่เจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ ให้มีความรู้ด้านระบาดวิทยาที่เหมาะสมต่อภาระหน้าที่ อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับสถานการณ์การเกิดโรคระบาดสัตว์ และตอบสนองต่อการสอบสวนและควบคุมโรคอย่างทัน่วงที โดยการฝึกอบรมยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการจัดการปัญหาด้านโรคระบาดสัตว์ รวมถึงสามารถนำผลงานมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้ และจัดการองค์ความรู้ อีกทั้งใช้จัดทำผลงานวิชาการที่มีคุณภาพเพื่อปรับปรุงประเมินทางวิชาการต่อไปได้

การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis) เป็นการศึกษาทางระบาดวิทยาอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกประยุกต์มาจากการศึกษาทางสังคมศาสตร์ หากความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อย (unit of interest) หรือ node ซึ่ง node อาจหมายถึงคน สัตว์ สถานที่หรือสิ่งที่มีผู้ศึกษาสนใจ และแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งหลักการนี้ได้ถูกนำไปอธิบายรูปแบบของการเกิดโรคระบาด ทั้งในสัตว์ และมนุษย์เป็นจำนวนมากในต่างประเทศโดยผลจากการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการ ปรับปรุง หรือช่วยวางแผนมาตรการในการป้องกันโรคระบาด ที่อาจผ่านทาง การเคลื่อนย้าย หรือการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การศึกษารูปแบบการเลี้ยงสุกรในพื้นที่เสี่ยง จะช่วยให้ทราบและประเมินถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับฟาร์ม เช่น ระบบป้องกันโรค การเข้าและออกของสุกร รูปแบบการซื้อขาย เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงต่าง ๆ แล้ว ก็สามารถนำผลที่ได้มาใช้ในการวางแผนและมาตรการเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม

๒.๒ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ใช้ความรู้ในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคระบาดสัตว์ที่เป็นปัญหาในพื้นที่

๓. กลุ่มเป้าหมาย คุณสมบัติ และจำนวนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นายสัตวแพทย์และเจ้าหน้าที่ผู้สนใจ รวมจำนวน ๓๕ คนประกอบด้วย

- นายสัตวแพทย์/เจ้าหน้าที่ ทีมสอบสวนโรคระบาดสัตว์ในระดับพื้นที่ จำนวน ๙ เขต เขตละ ๓ คน
- นายสัตวแพทย์/เจ้าหน้าที่ ผู้แทนกลุ่มควบคุมป้องกันโรคปศุสัตว์/โรคสัตว์ปีก/โรคสัตว์เลื้อย สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

คุณสมบัติ

- เจ้าหน้าที่ทีมสอบสวนโรคระบาดสัตว์ในระดับพื้นที่ ที่รับผิดชอบงานทางด้านสุขภาพสัตว์
- เคยผ่านการฝึกอบรมการพัฒนานักระบาดวิทยาภาคสนามมาก่อน

- มีความสนใจและพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคระบาดสัตว์ที่เป็นปัญหาในพื้นที่

๔. รายละเอียด เนื้อหาหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย หัวข้อ “Introduction to social network analysis (SNA) and its application” ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม หน่วยย่อยที่สนใจ และความเชื่อมโยงของแต่ละหน่วย

๒) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับดัชนีการวัดค่าเครือข่าย และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือข่าย

เนื้อหาสาระ: ๑) ความรู้เบื้องต้นของการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม

๒) หน่วยย่อยที่สนใจ (Unit of Interest) และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

๓) ดัชนีวัดค่าความสัมพันธ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเครือข่าย

วิธีการ: บรรยาย

การประเมินผล: ประเมินจากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การฝึกปฏิบัติ หัวข้อ “Software associated with Social Network Analysis; Ucinet” ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

วัตถุประสงค์: ๑) รู้จักโปรแกรมคอมพิวเตอร์ : Ucinet ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม

๒) มีความรู้ความเข้าใจการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ : Ucinet ช่วยในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม

เนื้อหาสาระ: ๑) ความรู้เบื้องต้นการใช้งานโปรแกรม Ucinet ช่วยในการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม

๒) ฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมสร้างหน่วยย่อยที่สนใจและเครือข่ายทางสังคม

๓) ฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเครือข่ายที่สนใจ

วิธีการ: แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและสรุปทเรียน

การประเมินผล: ประเมินจากการฝึกปฏิบัติ

การบรรยาย หัวข้อ “Individual node analysis” ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์หน่วยย่อยแต่ละหน่วยที่สนใจ

๒) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์แต่ละหน่วย

เนื้อหาสาระ: ๑) ความรู้เบื้องต้นของการวิเคราะห์หน่วยย่อยแต่ละหน่วยที่สนใจ

๒) การหาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยที่สนใจ (Unit of Interest)

วิธีการ: บรรยาย

การประเมินผล: ประเมินจากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การฝึกปฏิบัติ หัวข้อ “Individual node analysis” ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Ucinet สร้างความสัมพันธ์หน่วยย่อยที่สนใจ

๒) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Ucinet วิเคราะห์ความสัมพันธ์หน่วยย่อยที่สนใจ

เนื้อหาสาระ: ๑) การสร้างหน่วยย่อยที่สนใจ (Unit of Interest) และเส้นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยด้วยโปรแกรม Ucinet

๒) การหาความสัมพันธ์หน่วยย่อยที่สนใจ (Unit of Interest) ด้วยโปรแกรม Ucinet

วิธีการ: แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและสรุปทเรียน

การประเมินผล: ประเมินจากการฝึกปฏิบัติ

การบรรยาย หัวข้อ “Subgroup analysis”

๒ ชั่วโมง

- วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลุ่มย่อย ที่สนใจ
๒) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์แต่ละกลุ่มย่อยที่สนใจ
- เนื้อหาสาระ: ๑) ความรู้เบื้องต้นของการวิเคราะห์กลุ่มย่อย (Subgroup) ที่สนใจ
๒) การหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อยที่สนใจ

วิธีการ: บรรยาย

การประเมินผล: ประเมินจากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การบรรยาย หัวข้อ “Subgroup analysis and network topology” ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

- วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลุ่มย่อยที่สนใจ
๒) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเชื่อมต่อเครือข่าย
- เนื้อหาสาระ: ๑) การวิเคราะห์กลุ่มย่อยที่สนใจและการหาความสัมพันธ์
๒) รูปแบบการเชื่อมต่อเครือข่าย

วิธีการ: บรรยาย

การประเมินผล: ประเมินจากการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

การฝึกปฏิบัติ หัวข้อ “Analysis of subgroup” ๓ ชั่วโมง ๓๐ นาที

- วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Ucinet สร้างความสัมพันธ์กลุ่มย่อยที่สนใจ
๒) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Ucinet วิเคราะห์ความสัมพันธ์กลุ่มย่อยที่สนใจ
- เนื้อหาสาระ: ๑) การสร้างกลุ่มย่อยที่สนใจและเส้นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยด้วยโปรแกรม Ucinet
๒) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กลุ่มย่อยที่สนใจด้วยโปรแกรม Ucinet

วิธีการ: แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและสรุปทบทวน

การประเมินผล: ประเมินจากการฝึกปฏิบัติ

การฝึกปฏิบัติ หัวข้อ “Network interpretation” ๓ ชั่วโมง ๓๐ นาที

- วัตถุประสงค์: ๑) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแปลผลค่าความสัมพันธ์ในเครือข่าย
- เนื้อหาสาระ: ๑) การแปลผลค่าความสัมพันธ์ในเครือข่าย

วิธีการ: แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ, การนำเสนอและอภิปรายร่วมกัน

การประเมินผล: ประเมินจากการฝึกปฏิบัติ

๕. วัน/เวลา และสถานที่จัดโครงการ

วัน/เวลา ระยะเวลา ๓ วัน ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๒

สถานที่ โรงแรมมารวยการ์เด็น กรุงเทพมหานคร

๖. วิทยากร และเทคนิคการฝึกอบรม

วิทยากร

๑. น.สพ.ดร.ชัยเทพ	พูลเขตต์	คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๒. สพ.ญ. วิไลภรณ์	วงศ์พุกษาสูง	สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
๓. น.สพ. เขมพรพรช	บุญโญ	สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

เทคนิค

๑. การบรรยายและตอบข้อซักถาม
๒. การอภิปราย
๓. การฝึกปฏิบัติ
๔. การสรุปทบทเรียน และการนำเสนอ

๗. งบประมาณ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๑,๙๔๐ บาท (รายละเอียดตามเอกสารแนบ)

ค่าใช้จ่ายในการจัดโครงการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการฯ เบิกจ่ายจากสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ จากแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมพัฒนาสุขภาพสัตว์ โดยปรับจากค่าเวชภัณฑ์

๘. ที่ปรึกษาโครงการ

๑. น.สพ. จีระศักดิ์ พิพัฒน์พงศ์โสภณ	รองอธิบดีกรมปศุสัตว์
๒. น.สพ. ชัยวัฒน์ โยชคณ	ผู้อำนวยการสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

๙. ผู้รับผิดชอบโครงการ

สพ.ญ.นพศร เกื้อตะโก	นายสัตวแพทย์

๑๐. คณะทำงาน

๑. นายวีรพงษ์ ธนพงศ์ธรรม	นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ
๒. นางสาวหทัยทิพย์ วรรณกี	นายสัตวแพทย์
๓. นางสาวนงนุช ศรีหะ	จ้างเหมาบริการด้านสารสนเทศ

๑๑. การประเมินผล

๑. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลโครงการฝึกอบรม ประกอบด้วยการประเมินผลหลักสูตรวิทยากร และการจัดฝึกอบรม
๒. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินการเรียนรู้
  - ทำแบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังการฝึกอบรม
  - ประเมินจากการฝึกปฏิบัติ

๑๒. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ในด้านการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมและความเชื่อมโยงของแต่ละเครือข่าย
๒. ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถนำความรู้และผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้วางแผนเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันการเกิดโรคระบาดในพื้นที่ได้